

ASPECTE MILITARE

Christoph Bertram argumentează de ce NATO ar trebui să se concentreze asupra stabilizării și să renunțe la dorința de a mai fi o alianță destinată ducerii războaielor.

Christoph Bertram deține Catedra Steven Muller pentru Studii Germane la Centrul Bologna al Școlii de Studii Internaționale Avansate din cadrul Universității Johns Hopkins. Anterior, el a condus atât Stiftung Wissenschaft und Politik de la Berlin, între 1998 și 2005, cât și Institutul Internațional pentru Studii Strategice de la Londra, între 1974 și 1982.

**Rămas bun
războiului**

Atunci când NATO și-a definit rolul și scopul după războiul rece în Concepția sa Strategică din 1991, posibilitatea ca Alianța să fie implicată într-un nou război convențional nu putea fi eliminată. Totuși,

de atunci, ducerea războaielor a devenit sarcina cea mai puțin probabilă pe care NATO va trebui să o îndeplinească. Scopul militar dominant al Alianței este astăzi acela de a promova stabilitatea în regiunile lumii în care instabilitatea ar putea să afecteze mai curând bunăstarea decât securitatea militară a numeroșilor săi membri. În pofida acestui fapt, NATO a refuzat până în prezent să admită această nouă realitate strategică și pretinde în continuare că abilitatea de a-și asigura succesul în războaielor

convenționale trebuie să reprezinte standardul pentru evaluarea doctrinei, capacităților, culturii și organizării sale.

În mod cert, NATO a demonstrat o adaptabilitate considerabilă în ultimii 15 ani. Alianța și-a mărit componența, extinzând astfel zona de stabilitate în interiorul Europei și mai departe. Și a recunoscut că securitatea a devenit globală, ceea ce a determinat ca NATO, principala organizație de securitate a Occidentului, să trebuiască să fie pregătită să

acționeze în afara spațiului euro-atlantic, dacă dorește să rămână credibilă în fața membrilor săi și a întregii lumi. Totuși, ceea ce NATO trebuie încă să accepte este că promovarea stabilității reprezintă singura sarcină pe care forțele sale sunt solicitate acum să o îndeplinească. S-ar putea ca unii aliați să dorească să-și mențină capabilitățile de ducere a războaielor convenționale. Dar Alianța nu mai corespunde și nici nu mai este solicitată pentru a aborda provocarea căreia trebuia inițial să-i facă față.

În loc să se preocupe de faptul că aliații preferă mai curând să-și dezvolte capabilitățile de stabilizare decât pe cele de ducere a războaielor, NATO ar trebui să fie preocupat de membrii săi care încearcă să le dezvolte simultan pe amândouă fără să reușească însă să facă acest lucru în mod perfect.

Alianței nu i se mai cere să ducă războaie, întrucât principalul stat membru, SUA, deține mai multe forțe decât are nevoie pentru a lupta și a câștiga războaie convenționale împotriva oricărei puteri din lume. Pentru unele motive, care, conform lucrării *The New American Militarism* (Oxford University Press, 2005) a lui Andrew J. Bacevich, reflectă ambiția strategică a ultimei super-puteri și dinamica

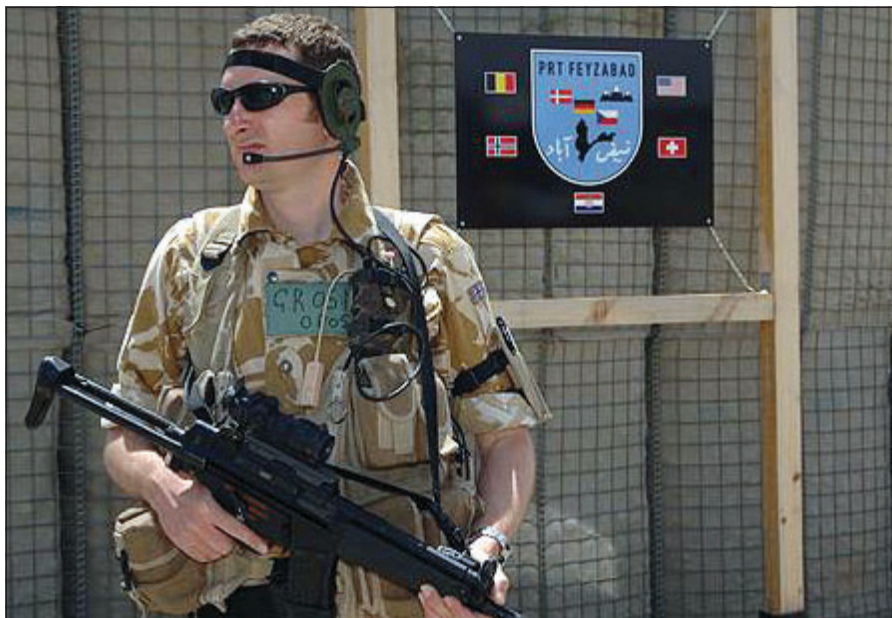
susține forțe mai mari în operațiile de stabilizare, la distanțe mai mari". În războiul din Irak, Statele Unite au demonstrat din nou că nu au nevoie de aliați pentru a învinge un oponent militar.

Totodată, NATO nu este pregătit din punct de

probabil fie de Statele Unite, fie de coaliții benevole, constituite doar din câțiva aliați și din țări ne-membre NATO.

Misiune posibilă: stabilizarea

NATO este necesar și pregătit pentru ceea ce Alianța a întreprins după dislocarea sa în Bosnia-Herțegovina în 1995, respectiv pentru a genera forțe care să contribuie la stabilizarea unor regiuni sensibile ale lumii. Aceasta a început în Balcani și se extinde astăzi în Afganistan, urmând cel mai probabil ca solicitarea pentru astfel de misiuni să crească în viitor. Toate comunicatele recente confirmă faptul că aceasta reprezintă acum activitatea cotidiană a NATO. Forța de Răspuns a NATO (NRF), care a fost inițial creată pentru a permite forțelor europene să coopereze cu forțele Statelor Unite în fazele de mare intensitate ale conflictelor militare, a încheiat de curând o misiune umanitară în Pakistan. Cea mai importantă întrebare privind viitorul NATO, pe care secretarul general Jaap de Hoop Scheffer o pune întotdeauna, este dacă Alianța „va menține cursul” în Afganistan, un angajament despre care nu se știe când se va încheia.

internă, Washington-ul a construit și menținut o capabilitate de ducere a războaielor atât de ridicată, încât aliații nu mai au nevoie să facă același lucru. Într-adevăr, referindu-se la campania pentru Kosovo din 1999 și războiul afgan din 2001 în lucrarea *Visions of the Atlantic Alliance* (CSIS Press, 2005), editată de Simon Sefarty, James Dobbins de la Rand Corporation afirma că: „Ambele campanii militare au demonstrat că Statele Unite au îndeajuns de multe capabilități pentru ducerea luptei convenționale și prea puțină nevoie din punct de vedere militar de un ajutor material din partea aliaților... Privind dintr-o perspectivă trans-atlantică, capabilitățile convenționale europene îmbunătățite ar fi redundante în mare măsură, cu excepția cazului în care acestea ar spori de asemenea capacitatea Europei de a disloca și

vedere politic pentru a duce eventuale războaie convenționale, care ar urma cel mai probabil să aibă loc în afara Europei, afectând astfel în diferite feluri creșterea continuă a numărului de aliați. În aceste condiții, consensul la nivelul Alianței va fi vag. Ducerea războaielor convenționale nu va uni NATO, ci, mai curând, va expune Alianța la dezbinare și va submina credibilitatea acesteia. Campaniile convenționale vor fi de aceea desfășurate

Stabilizarea este de asemenea un domeniu pentru care NATO este cel mai potrivit din punct de vedere politic și militar. Din punct de vedere politic, experiența recentă demonstrează că membrii tind să cadă de acord destul de rapid privind operațiile de stabilizare. Din punct de vedere militar, deși nici una dintre forțele armate europene nu poate egala Statele Unite în privința cheltuielilor și a capabilităților de luptă de vârf, multe dintre acestea au experiență în operațiile de stabilizare. Mai mult chiar, Comandamentul Suprem al Puterilor Aliate din Europa de la Mons este singurul calificat pentru a asigura activitatea pregătitoare, atât pentru aliați, cât și pentru parteneri, în vederea dislocării forțelor în operațiile de menținere a păcii și a celor de izolare a focarelor de criză.

În pofida acestui fapt, mitul care dăinuie în continuare la Bruxelles este acela că sarcina primordială a Alianței este de a fi pregătită să înfrângă orice amenințare militară directă la adresa integrității teritoriale a oricăruia dintre membrii săi. Aceleași comunicate NATO privind exclusiv menținerea păcii, care sunt emise în continuare, subliniază că Alianța rămâne baza apărării colective. În loc să țină cont de schimbările evidente din mediul strategic, gândirea corectă din punct de vedere politic leagă Alianța de laitmotivul celei mai recente Concepții Strategice din 1999, potrivit căreia "menținerea unei capabilități

militare adecvate și a unei pregătiri reale de a acționa în mod colectiv în cadrul apărării comune rămâne în centrul obiectivelor de securitate ale Alianței", iar capabilitățile pentru ducerea războiului constituie de asemenea „baza capacității Alianței de a contribui la prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor”. Structura, procedurile, limbajul și cultura organizației continuă să transmită mesajul că aceasta trebuie să poată răspunde în cazul celor mai mari pericole de producere a agresiunilor militare. Deficiențele în domeniul capabilităților sunt și acum definite în mare măsură în conformitate cu acest standard, după cum o demonstrează faptul că structurile de comandă, care, deși sunt modificate în mod considerabil, rămân pe mai departe modelate pentru a corespunde vechiului model și nu noii misiuni. Cele mai recente inovații, NRF-ul și Comandamentul Aliat pentru Transformare, au fost concepute în mod special pentru a răspunde presupusului deficit al NATO în privința asigurării unei forțe militare de vârf.

Motivul acestei decuplări dintre realitate și ideologie nu se află în primul rând în neperceperea noilor provocări. La urma urmelor, este recunoscut că, astăzi, operațiile de stabilizare reprezintă principala preocupare a NATO. Totuși, acceptarea că acestea trebuie să constituie principiul de organizare al NATO este dificilă datorită inerției instituționale și a îngrijorării că în acest mod

s-ar slăbi și mai mult structura și așa tensionată a Alianței. Există teama că diviziunea muncii între „stabilizatorii” și „luptătorii” militari ar putea să submineze coeziunea Alianței și să conducă la o organizație pe două niveluri, în care unele țări vor juca doar unul dintre roluri. Mai mult chiar, țările ar putea astfel să-și anuleze angajamentele în privința contribuției la fazele de înaltă intensitate ale angajamentelor militare, în favoarea sarcinilor de stabilizare, care sunt de așteptat să coste mai puțin. Forțele pe două niveluri ar produce în scurt timp o organizare mentală pe două niveluri. Decalajul dintre pregătirea militară europeană și cea americană s-ar adânci și mai mult.

Totuși, astfel de temeri sunt nefondate. În practică, o acceptare clară a priorității stabilizării ar întări Alianța și ar oferi cadrul în care unele probleme actuale ar putea fi abordate cu șanse mai mari de succes.

Unire, nu divizare

Prin concentrarea asupra stabilizării, NATO ar putea să satisfacă interesele membrilor săi de pe ambele maluri ale Atlanticului. S-ar putea să existe un risc în privința apariției unei Alianțe pe două niveluri dacă numai forțele europene ar fi urmat să fie implicate în stabilizare. Dar experiența SUA în Irak nu a fost irosită de politicienii și planificatorii militari americani, care au desemnat cu întârziere stabilizarea drept o misiune militară fundamentală. Într-adevăr, aceasta a readus în atenția criticilor "războiului de coaliție" utilitatea aliaților care pot asigura numărul mare de forțe necesare pentru efortul pe termen lung solicitat de stabilizare. Astăzi și în viitor, atât forțele americane, cât și cele ne-americane vor fi din ce în ce mai implicate în astfel de misiuni.

Stabilizarea nu trebuie privită drept o opțiune ieftină. Într-adevăr, astfel de operații sunt în general mai costisitoare decât campaniile militare scurte tipice din ziua de astăzi. Operațiile de stabilizare solicită forțe bine antrenate și presupun deseori riscuri mai mari pentru militari. Primul război al NATO, campania

cu urmările intervenției sunt cel puțin la fel de importante ca forțele care intră primele în teren. Orice membru care dorește ca NATO să aibă capacitatea de stabilizare după ce lupta a luat sfârșit ar trebui să știe cum să câștige cât mai devreme posibil sprijinul a cât mai mulți membri. Aliații ale căror forțe vor avea o importanță crucială după terminarea războiului trebuie să aibă o influență proporțională înaintea începerii acestuia.

stabilizare.

Având în vedere că extinderea va include mai curând sau mai târziu Ucraina, NATO trebuie să elaboreze o strategie pentru a face Rusia să accepte un astfel de pas. Sublinierea misiunii sale de stabilizare în detrimentul apărării colective ar ajuta NATO atât să demonstreze că aderarea Ucrainei nu reprezintă o amenințare la adresa Rusiei, cât și să deschidă calea pentru o cooperare concretă cu Rusia în acest domeniu.

În fine, acest lucru ar facilita asigurarea unei baze pentru o cooperare UE-NATO mai strânsă. Reticența unor țări membre UE în privința realizării unei relații mai structurate este generată de suspiciunea că aceasta ar afecta propria apărare a Uniunii Europene, oferind NATO și membrilor săi importanți dreptul de veto în privința a ceea ce europenii intenționează să facă. Odată cu opțiunea neechivocă a NATO în favoarea stabilizării, astfel de suspiciuni vor fi, probabil, mai ușor de înlăturat.

Aceasta este esența problemei. Nimeni nu spune că NATO trebuie să renunțe la angajamentul pentru apărarea colectivă a țărilor membre. În plus, având în vedere provocările probabile, forța pe care Alianța o poate oferi pentru operațiile de stabilizare va fi, de asemenea, adecvată în scopul asigurării apărării colective. Dar trebuie spus că reînnoirea Alianței nu mai poate fi realizată prin accentuarea capacității sale de a duce războaie, convenționale sau neconvenționale, ci numai prin demonstrarea rolului extraordinar și unic pe care îl poate juca drept un furnizor major de forțe militare pentru gestionarea crizelor și stabilizarea post război, făcând totodată din acesta standardul pentru planificarea și cerințele forțelor. După încheierea războiului rece, NATO a demonstrat o disponibilitate remarcabilă de a se adapta la noile realități. A face din stabilizare misiunea sa centrală reprezintă următorul pas necesar.

Kosovo din 1999, nu a produs nici o pierdere aliaților și, deși acesta s-a prelungit datorită refuzului de a disloca trupe în teren, a durat mai puțin de trei luni. De atunci, multe forțe NATO au fost dislocate în Kosovo și, cu toate că nivelul acestora se reduce, este probabil ca o anumită prezență militară occidentală în provincie să fie necesară pentru o perioadă mare de timp în viitor. Costurile stabilizării și reconstrucției le-au depășit deja semnificativ pe cele ale misiunii militare inițiale. Războiul din Irak din 2003 s-a terminat într-un interval de ordinul săptămânilor. În contrast, stabilizarea post-război durează deja de trei ani, este departe de a fi încheiată și s-a dovedit extrem de costisitoare atât din punct de vedere al sângelui vărsat, cât și din cel al fondurilor. În loc să se preocupe de faptul că aliații preferă mai curând să-și dezvolte capacitățile de stabilizare decât pe cele de a duce războaiele, NATO ar trebui să fie preocupat de membrii săi care încearcă să le dezvolte simultan pe amândouă fără să reușească însă să facă acest lucru în mod perfect. Prea puțini aliați au resursele necesare pentru a fi convingători în ambele cazuri.

Va dori un NATO care se specializează în stabilizare să sporească decalajul dintre capacitățile și mentalitatea în domeniul securității ale europenilor și cele ale americanilor? Având în vedere că dezacordul trans-atlantic cel mai recent a fost generat de înclinația pentru război a celui mai important aliat, pare cel puțin discutabil ca un astfel de efect să fie atribuit unui angajament comun pentru stabilizare. Decalajul dintre capacitățile și mentalitățile europenilor și cele ale americanilor se adâncește, iar toate îndemnulurile repetate lansate cu ocazia diverselor summit-uri ale NATO în vederea eliminării acestuia nu au reușit să producă rezultatul dorit. În timp ce războaiele au divizat Alianța deoarece nu au reușit să asigure sprijinul tuturor membrilor și au făcut uz doar de capacitățile unora dintre aceștia, operațiile de menținere a păcii, precum cele din Bosnia-Herțegovina și Afganistan, au unit Alianța, deoarece au făcut apel la interesele comune și la capacitățile pe care le pot oferi cei mai mulți dintre aliați.

În procesul decizional al Alianței, ponderea "stabilizatorilor" nu trebuie să fie mai mică decât cea a "luptătorilor". În final, forțele care au de a face

Efecte pozitive adiționale

Temerile că unitatea NATO ar putea suferi dacă Alianța va acorda prioritate operațiilor și capacităților de stabilizare sunt nejustificate, întrucât acest lucru oferă de fapt avantaje. Odată ce decizia a fost luată, aceasta va contribui probabil la rezolvarea unor probleme actuale și viitoare ale Alianței: unitatea, extinderea, relația cu Rusia și cooperarea cu Uniunea Europeană.

Unitatea în cadrul Alianței în era post război rece a fost tensionată din cauza acțiunilor militare tradiționale și reinstaurată de interesul comun în stabilizare. Acest lucru este prea puțin surprinzător în actualele circumstanțe strategice, în care amenințările sunt ambigue și determină ca decizia privind calea cea mai bună de a le aborda să fie controversată. În același timp, se manifestă tendința să existe mai puține controverse asupra nevoii de a împiedica apariția haosului în regiunile importante.

Extinderea a mărit cu succes aria de stabilitate prin creșterea numărului de membri ai NATO. Totuși, Alianța este, în mod intrinsec, incapabilă să își definească frontierele externe și de aceea extinderea este obligată să continue. Dar cu fiecare nou membru, pretenția NATO de a fi în primul rând o organizație de apărare colectivă devine din ce în ce mai puțin credibilă, iar angajamentul privind apărarea conform Articolului 5 al Tratatului de la Washington devine din ce în ce mai diluat. Desemnarea operațiilor de stabilizare drept funcția primordială a Alianței ar reaminti noilor veniți că apartenența la această organizație nu înseamnă solicitarea asistenței NATO în cazul tuturor dificultăților întâmpinate cu vecinii, ci presupune o contribuție activă la misiunea comună de

Căpitan MIRCEA BARAC

Sursa : <http://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/romanian/military.html>

